

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่จำเป็นต้องทำงานวิจัยเรื่องนี้

กล้วยไม้เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ปัจจุบันพบทั่วโลกมากกว่า 796 สกุล (genera) 19,000 ชนิด (species) (อบฉันท, 2543) กล้วยไม้มีความหลากหลายทางด้านรูปร่างและสีสรรทั้งในส่วนลำต้นใบ และดอก โดยเฉพาะในส่วนของดอกมีความสวย สะดุดตา สามารถนำต้นมาปลูกเลี้ยงภายในอาคารโดยใช้พื้นที่ไม่มากนักมีคุณสมบัติที่ดีของพืชสวนสามารถปลูกเป็นการค้าทั้งขายต้นและตัดดอก(ครรชิต, 2547) กล้วยไม้ นับเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญพืชหนึ่งของประเทศไทย สามารถส่งต้นกล้วยไม้ไปจำหน่ายต่างประเทศทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายล้านบาท โดยในปี 2555 ประเทศไทยส่งออกต้นกล้วยไม้เป็นมูลค่าถึง 604,627,842 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556)และประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตกล้วยไม้เมืองร้อนที่สำคัญที่สุดของโลกอีกด้วย ทำให้การผลิตกล้วยไม้ในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น

ประเทศไทยเป็นถิ่นกำเนิดของกล้วยไม้เมืองร้อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกมีกล้วยไม้พื้นเมืองมากถึง 167 สกุล รวม 1, 140 ชนิด ในจำนวนนี้มีกล้วยไม้ดินประมาณ 200 ชนิด และสำรวจพบ กล้วยไม้ดินสกุล *Habenaria* ซึ่งเป็นสกุลที่สำคัญอีกสกุลหนึ่ง จำนวน 36 ชนิด (Seidenfaden, 1977; อบฉันท, 2543) กล้วยไม้สกุลลิ้นมังกร (*Habenaria rhodocheila* Hance) เป็นกล้วยไม้ที่มีความสวยงามมากที่สุดชนิดหนึ่งเนื่องจากมีต้นเล็ก กะทัดรัด มีดอกสวยงามแปลกตา จึงมีผู้นิยมนำกล้วยไม้ดินชนิดนี้ไปใช้ประโยชน์ในการทำเป็นไม้กระถาง จากข้อมูลการส่งออกกล้วยไม้ผ่านด่านกักกันพืช ประเทศไทยพบว่า การส่งออกกล้วยไม้สกุลลิ้นมังกรในปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 38,782 หัว และในปี พ.ศ. 2538 เพิ่มขึ้นเป็น 57,836 หัว ซึ่งทั้งหมดเป็นการเก็บหัวจากป่า ทำให้ปริมาณกล้วยไม้ดินลิ้นมังกรในสภาพธรรมชาติ ลดลงอย่างรวดเร็ว (นิพาพร, 2542) จากความต้องการของกล้วยไม้สกุลนี้ไปใช้ประโยชน์ในการนำไปทำเป็นไม้กระถางเพื่อใช้ประดับทั้งภายในและภายนอกอาคารและเพื่อประโยชน์ทางการค้าจึงควรทำการศึกษาข้อมูลกล้วยไม้สกุลนี้อย่างจริงจัง ซึ่งข้อมูลของกล้วยไม้ในปัจจุบันมีข้อมูลน้อยมากโดยทำการศึกษาเกี่ยวกับวงจรการเจริญเติบโต ซึ่งได้แก่ การเจริญของต้น การออกดอก การติดฝัก การพักตัว และการเพิ่มจำนวนหัว การขยายพันธุ์เพื่อเพิ่มจำนวนต้นให้มากขึ้น การปลูกรวบรวมชนิดพันธุ์ที่มีแหล่งกำเนิดในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในขั้นตอนของการปลูกเลี้ยง เพื่อพัฒนาเป็นไม้กระถางที่สำคัญในอนาคตตลอดจนถึงการขยายพันธุ์ให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อลดปริมาณการเก็บหัวจากป่าและสามารถดำรงพันธุ์ให้อยู่ได้ตลอดไป

มหาวิทยาลัยนครพนม โดย คณะเกษตรและเทคโนโลยี และศูนย์วิจัยและฝึกอบรมการเกษตรได้เล็งเห็นความสำคัญ และเห็นสมควรว่าจำเป็นต้องดำเนินการเก็บรวบรวม ขยายพันธุ์ เพื่ออนุรักษ์พันธุ์กรรมของกล้วยไม้สกุลนี้้อย่างยั่งยืน และถูกต้องตามหลักวิชาการ พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีการเพาะเมล็ดกล้วยไม้ในสภาพปลอดเชื้อมาใช้ เพื่อเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น และปลูกเลี้ยงต้นกล้วยไม้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาด้านธรรมชาติเกี่ยวกับกล้วยไม้ป่าในพื้นที่ และอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมชนิดพันธุ์ และปลูกเลี้ยงกล้วยไม้สกุลลิ้นมังกร ในจังหวัดนครพนม
2. เพื่อขยายพันธุ์กล้วยไม้สกุลลิ้นมังกรให้จำนวนต้นเพิ่มมากขึ้น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา ทำการศึกษาในเขตจังหวัดนครพนม ใน 4 พื้นที่การศึกษาได้แก่ น้ำตกตาดขาม ในวนอุทยานน้ำตกตาดขาม น้ำตกตาดโพธิ์ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ในอุทยานแห่งชาติภูสิงห์ และจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนไทย-ลาว อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา รวบรวม ชนิดของกล้วยไม้สกุลลิ้นมังกรที่พบกระจายพันธุ์ และมีการนำมาจำหน่าย ในจังหวัดนครพนม สภาพแวดล้อมที่อาศัย ศึกษาวงจรการเจริญเติบโต การขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเมล็ดในสภาพปลอดเชื้อ การปลูกเลี้ยงในโรงเรือนเพื่อศึกษาการเพิ่มจำนวนหัวหรือลำต้นใต้ดิน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. รวบรวมชนิด พันธุ์กล้วยไม้สกุลลิ้นมังกรในพื้นที่จังหวัดนครพนม
2. ขยายพันธุ์กล้วยไม้สกุลลิ้นมังกรให้ได้จำนวนต้นเพิ่มมากขึ้น
3. เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุ์กรรมกล้วยไม้ในท้องถิ่นของจังหวัดนครพนม
4. นำเสนอผลงานวิจัยและเข้าร่วมประชุมวิชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตีพิมพ์ผลงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ในวารสารต่างๆของมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา